

Budsjettføringer på Stortinget i forbindelse med Statsbudsjettet 2019

Norsk Arkivråd

Vi takker for anledningen til å komme med våre synspunkter i denne høringen, noe vi mener er høyst påkrevet for å påpeke et stort, gapende hull i forslaget til statsbudsjett for neste år: Arkiv!

Norsk Arkivråd er Norges største arkivfaglige interesseorganisasjon med 1200 medlemmer over det ganske land, privatpersoner og virksomheter, fra offentlig og privat sektor, rund baut. Norsk Arkivråd er opptatt av arkivdanning og dokumentasjonsforvaltning, det vil si de digitale arkivene som produseres og oppstår hver dag, i alle typer virksomheter. Arkivbegrepet rommer veldig mye mer enn historie og kultur. Arkiv er også arkivdanning. Arkivdanning skjer med utgangspunkt i virksomheters eget behov for å dokumentere sin gjøren og laden og er således primært ikke å regne inn under paraplyen "kultur". Det handler derimot om drive en virksomhet, forvaltning og god forretningsskikk. Det handler om arbeidsprosesser og tjenesteproduksjon. Om forenkling, fornying og forbedring. Og det handler om "compliance", ofte oversatt til etterlevelse på norsk, etterlevelse av de lover og regler hver enkelt virksomhet er underlagt. Ikke minst har arkivene i offentlig forvaltning en svært viktig rolle i å oppfylle offentlighetsprinsippet.

I arkivdanningen, som skjer lenge før et arkiv kommer over dørstokken til et av Arkivverkets gjemmer, legges grunnlaget for hva som vil finnes i de historiske arkivene i fremtiden og vi er således opptatt av at denne skjer på best mulig måte. Ikke først og fremst for fremtidens eventuelle behov, men også dem. Og om man ikke anerkjenner og er bevisst denne forskjellen at arkivdanning er noe annet enn lagring av arkiv, vil det igjen få konsekvenser for arkivdepotene. Dokumentenes livssyklus dekker et vidt spenn og selv om alle deler er viktig, blir ingenting riktig hvis fundamentet er feil.

«Hvem tror du at du er?» er tittelen på en svært populær tv-serie på NRK som i fjor hadde premiere på sin fjerde sesong, en sesong som i disse dager går i reprise på NRK2. Opp mot en million seere har fått med seg episode etter episode der vi har fått følge kjendiser som Linn Skåber, Jan Egeland og Kjetil André Aamodt inn i Riksarkivets dunkle kjellere på jakt etter sine ukjente slektninger. Historier som har vært både utrolig fascinerende og rørende, og ikke minst godt fortalt, fengende og interessant. Og for meg som arkivmenneske, er det flott å se hvordan arkivene våre kan være kilde til alskens informasjon om oss og våre forfedre, og ikke minst at dette blir dratt frem i beste sendetid på tv. Arkivene skal være vår felles hukommelse, både for nasjonen Norge, men også for oss som enkeltmennesker. Ikke bare for underholdningens skyld, men mest av alt for å sikre ettersporbarhet og etterrettelighet.

Og i Linn Skåbers tilfelle avdekket søk hos Riksarkivet nye, viktige og til tider opprørende opplysninger om hennes slektshistorie gjennom snirklete oppføringer i kirkebøker, kopi av håndskrevne domsavsigelser og andre godt bevarte gulnede papirdokumenter. Vi ser de fysiske sporene etter en av datidens arkivdannere, presten og hans hjelpere, men er vi sikre på de tilsvarende opplysningene i nåtidens samfunn blir like omsorgsfullt registrert i en database som deretter blir sikret for ettertiden?

Det vi i Norsk Arkivråd engster oss for, er nemlig nettopp hvordan denne jakten inn i fortiden blir i fremtiden. Når våre etterkommere skal inn i Riksarkivet og finne ut hvem *de* er. Om 50 år. Eller 100. For da er det ikke lenger snirklete oppføringer i kirkebøker, kopi av håndskrevne domsavsigelser og andre godt bevarte gulnede papirdokumenter våre etterkommere skal lete i. De skal lete i alle mulige slags filer, og data og hva nå andre digitale formater fremtiden vil bringe. Og at Arkivverket eller andre kommunale eller private arkivinstusjoner vil ha kontroll på bevaring av disse filene slik at de er lesbare og tilgjengelige i et 1000-årsperspektiv, er vi ikke så bekymret for. Norsk Arkivråds bekymring går på at filene, arkivene, vil være skrinne og mangelfulle, fordi informasjon aldri ble arkivert. **All** dokumentasjonen som skapes i dag, skapes digitalt og veldig mye av dette forblir utenfor virksomhetenes kontroll og utenfor lovpålagte systemer i ansattes e-postbokser, på smarttelefoner, på lokale filområder, i samhandlingsløsninger og andre digitale verktøy. Når det utvikles nye løsninger for å digitalisere Norge blir det ikke lagt nok vekt på å utvikle løsninger som sikrer pålitelige digitale arkiv slik innbyggerne og virksomhetene trenger både i samtid og ettertid. En slik tilnærming skyver oppgavene foran oss og tvinger samfunnet til å komme etter med korrigerende tiltak, noe som ofte resulterer i at kostnadene øker og løsningene ikke er effektive.

Digitalisering er en av vinnerne i budsjettet. Offentlig forvaltning skal forenkle, fornye og forbedre og digitalisering er virkemiddel. Regjeringen foreslår å bevilge om lag 1,7 milliarder kroner til IKT- og digitaliseringstiltak på flere departementers fagområder. Men ikke noe av dette er rettet mot arkiv. Ingenting til Arkivverket, landets øverste arkivmyndighet og de som legger premissene for hvordan arkivdanningen skal skje. Skal Arkivverket kunne fylle denne rollen må hensyn til dokumentasjon tas inn i digitaliseringen og ha ressurser til å bidra. Arkivverket har tidligere fått midler til å gjennomføre både en konseptutredning (Mavod) og et gjennomføringsprosjekt (Modark) for å ta tak i det etterslepet mange års underfinansiering har skapt, både på fysisk og digitalt materiale. Dette sammen med nedsettelse av arkivlovutvalget var helt nødvendige prioriteringer av arkivfeltet. Med det kan ikke stoppe med det. Nå må det prioriteres å sette Arkivverket i stand til å sette i gang prosjekter som i samarbeid med hele forvaltningen og næringslivet finner løsninger for å sikre digitale arkiv. Arkivverket må settes i stand til å kunne følge opp det som kommer fra arkivlovutvalget neste år. Det må også prioriteres videre arbeid med dokumentasjonsforvaltning og arkiv under Skate – styring og koordinering av tenester i e-forvaltning. Slik budsjettet ser ut nå går ikke dette regnestykket opp!

Regjeringen er opptatt av effektivisering. Regjeringen er opptatt av eForvaltning. Regjeringen er opptatt av god og effektiv oppgaveløsning. Regjeringen er opptatt av den beste og mest brukervennlige dialogen med innbyggerne. Da er det faktisk en forutsetning at den dokumentasjonen som skapes underveis i all offentlig tjenesteproduksjon er tilgjengelig

Norsk Arkivråd
Maridalsveien 3
0178 Oslo

Telefon: 22 20 28 90
E-post: postmottak@arkivrad.no
www.arkivrad.no

og gjenfinnbar, at den er autentisk og at den holder seg over tid. Det kalles arkiv og må inn som en del av digitaliseringen. NÅ!

Norsk Arkivråd
Maridalsveien 3
0178 Oslo

Telefon: 22 20 28 90
E-post: postmottak@arkivrad.no
www.arkivrad.no